

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СФЕРИ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

На основі аналізу структури і динаміки економіки України за видами економічної діяльності виявлено тенденцію збільшення питомої ваги сфери послуг. Зроблено висновок щодо впливу структури економіки та якості економічних інститутів на формування постіндустріального суспільства та економічний розвиток.

Ключові слова: послуги, сфера послуг, структура економіки, постіндустріальне суспільство.

Abstract

The trend to increase the share of services in the Ukrainian economy has been revealed. The influence of the structure of the economy and the quality of economic institutions on the formation of a post-industrial society and economic development are revealed.

Keywords: services, service sector, economic structure, post-industrial society.

Якість економічних інститутів та структура економіки є важливими складовими економічного розвитку. Згідно з концепцією постіндустріального суспільства (Д. Белл) одним із прогресивних структурних зрушень в економіці є збільшення частки послуг [1]. Сфера послуг (третинний сектор) є одним із індикаторів суспільного розвитку.

Структура світового ВВП у 2016 р. характеризується значною перевагою сфери послуг (більше 60%), тоді як первинний сектор економіки (сільське, лісове та рибне господарство, добувна промисловість) займає у структурі світового ВВП лише біля 6%. Відповідно вторинний сектор (переробна промисловість та будівництво) – більше 30%. Найбільший відсоток сфери послуг у структурі ВВП у Франції - 79,8%, такий самий у США (79,7%) та високий у Бельгії (77,7%) [2].

Динаміка збільшення питомої ваги сфери послуг ніяк не свідчить про зменшення обсягів чи значення матеріального виробництва. Така тенденція пояснюється швидшими темпами росту сфери послуг порівняно із сільським господарством та промисловістю. Дану світову закономірність можна пояснити в тому числі зростанням рівня технологій у матеріальному виробництві та відповідно вивільненням ресурсів, у т.ч. людських, та спрямування їх у сферу послуг.

Позитивна тенденція збільшення питомої ваги сфери послуг у ВВП (більше 50%) спостерігається і в Україні, що свідчить про формування постіндустріального суспільства.

Таблиця 1

Структура економіки України за видами економічної діяльності, відсотків у ВВП

Види економічної діяльності	2000 р.	2016 р.	Приріст, відсоткові пункти
Сільське, лісове та рибне господарство	14,0	11,7	- 2,3
Добувна промисловість і розроблення карерів	4,2	5,5	+1,3
Переробна промисловість	17,4	12,2	-5,2
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	5,7	3,1	-2,6
Будівництво	3,5	2,0	-1,5
Оптово-роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	8,4	13,3	+4,9
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	9,0	6,6	-2,4
Інформація та телекомунікації	2,8	3,7	+0,9
Фінансова та страхова діяльність	1,9	2,7	+0,8
Операції з нерухомим майном	3,7	6,1	+2,4
Професійна, наукова та технічна діяльність	1,3	2,9	+1,6
Державне управління і оборона, обов'язкове соціальне страхування	3,8	5,2	+1,4
Освіта	4,1	3,7	-0,4
Охорона здоров'я та соціальна допомога	2,4	2,5	+0,1

Так, в 2016 р. питома вага сільського, лісового, рибного господарства – 11,7% , добувної промисловості 5,5%, переробної промисловості – 12,2%, а будівництва – 2%, послуги торгівлі та ремонту автотранспортних засобів - 13, 3% (для порівняння у 2000 р – 8,4%). Суттєву питому вагу у сфері послуг транспортна, складська, поштова та кур'єрська доставка – 6,6, операції з нерухомим майном – 6,1%, державне управління і оборона – 5,2 %, послуги інформації і телекомунікації – 3,7, стільки ж освіта – 3,7, професійна, наукова та технічна діяльність - 2,9%, фінансова та страхова діяльність – 2,7. Як видно із таблиці більшість видів послуг мають динаміку до збільшення [2].

На думку розробника концепції постіндустріального суспільства Д.Белла прогрес суспільства визначається розвитком науки і освіти, тобто інтелектуального капіталу [1]. Сьогодні науковці висловлюють думку щодо виділення четвертинного сектора (інтелектуальні послуги: наукові дослідження, інформаційні технології), питома вага яких в Україні є значно меншою порівняно з розвинутими країнами [4].

На нашу думку, для розвитку високотехнологічних галузей та формування четвертинного сектора, для реалізації підприємницького та інтелектуального капіталу в Україні необхідно формувати ефективні економічні інститути, над якими сьогодні превалюють, на жаль, неефективні політичні інститути.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Д.Белл; пер. с англ. Изд. 2-ое, испр. и доп. – М.: Academia, 2004. – 788 с.
2. <https://www.olza.com.ua/statistics/60>
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua>
3. Бицюра Ю. Структурні зрушення в економіці Європейських країн / Ю.Бицюра // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. - 2016. - №3. - С.59-71.

Мороз Олена Омелянівна, д.е.н., професор, завідувач кафедри підприємництва та фінансової діяльності, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Moroz Olena O., Dr. Sc. (Econ.), Professor, Head of the Department of Entrepreneurship and Financial Activity, Vinnitsia National Technical University, Vinnitsia